

⁷ Див.: Жернаков В. Міжнародний аспект правового регулювання соціально-трудових відносин // Право України. – 2001. – № 4. – 60 с; Миронов Н.В. Советское законодательство и международное право. – М., 1968. – С. 30–31.

⁸ Международное частное право: Учебник / Под ред. Г.К. Дмитриевой. – М.: "Проспект", 2000. – С. 117-118.

⁹ Иссад М. Международное частное право. – М., 1989. – 8 с.

*Михайлів М.О.,
аспірант кафедри цивільного права
та процесу юридичного факультету
Львівського національного університету
ім. Івана Франка*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Процеси економічної інтеграції, які надають нового імпульсу розвитку міжнародних економічних відносин, призвели за останні десятиріччя до поглиблення міжнародного співробітництва у сфері міжнародної технічної допомоги. Для розвитку нашої держави важливе значення має міжнародна економічна, в тому числі технічна допомога. Тому використання досвіду, знань і технологій в сфері міжнародного технічного співробітництва, розвиток нових технологій, приплив технічної та фінансової допомоги сприятиме стабілізації і швидкому розвитку економіки, реформації суспільства.

Інститут міжнародної технічної допомоги на відміну від інших інститутів є явищем новим та фактично мало дослідженим. Щоб належним чином здійснювати відносини в сфері міжнародної технічної допомоги, що сприятиме припливу капіталу та зміцненню економіки, необхідне стабільне національне законодавство в цій сфері.

Джерела правового регулювання міжнародної технічної допомоги можна диференціювати на такі види:

1. Міжнародні джерела:
  - √ міжнародні договори:
    - двосторонні;
    - багатосторонні.
2. Національне законодавство:
  - √ загальне законодавство;
  - √ спеціальне законодавство.

До загального законодавства можна віднести нормативні акти загального характеру, а саме акти, які регулюють не лише відносини в рамках міжнародної технічної допомоги, а й відносини в інших сферах суспільства. На відміну від спеціального законодавства, загальне законодавство регулює лише окремі питання здійснення міжнародної технічної допомоги в Україні.

Важливу роль в регулюванні міжнародної технічної допомоги відіграє, насамперед, цивільне законодавство. Загальні положення цивільного законодавства, що регламентують міжнародну технічну допомогу, містяться в Цивільному кодексі України та інших цивільно-правових законах та підзаконних актах. Одержувачі міжнародної технічної допомоги виступають учасниками цивільного обігу в Україні. Отже норми цивільного права регулюють значну частину суспільних відносин, які виникають під час здійснення міжнародної технічної допомоги.

Водночас деякі аспекти міжнародної технічної допомоги регулюються податковим, зовнішньоекономічним та іншим законодавством.

Зокрема, такими законодавчими актами є Закон України “Про режим іноземного інвестування”, Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”, Закон України “Про податок на додану вартість”, Закон України “Про благодійництво та благодійні організації”, Закон України “Про гуманітарну допомогу”, Закон України “Про міжнародні договори в Україні”, Митний кодекс та інші.

Особливе місце в системі правових засобів регулювання міжнародної технічної допомоги посідають підзаконні акти. Зокрема, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та інших державних органів.

До спеціального законодавства про міжнародну технічну допомогу відноситься таке, яке безпосередньо регулює відносини у сфері міжнародної технічної допомоги. З даного питання в 1999 році був прийнятий Указ Президента України “Про міжнародну технічну допомогу”, але у зв’язку з відхиленням проекту Закону України “Про міжнародну технічну допомогу” даний акт не набрав чинності.

З метою забезпечення державного регулювання процесів залучення та реалізації міжнародної технічної допомоги, Кабінет Міністрів України прийняв Постанову від 14 червня 1995 року “Про затвердження Стратегічних напрямів міжнародної технічної допомоги Україні на 1995 – 97 роки”. Стратегічні напрями міжнародної технічної допомоги поширювалися на:

1. Системні реформи, зокрема, внутрішні ціни і ринки, фінанси і банківську справу, внутрішню фінансову і монетарну політику, реформи у сфері міжнародної торгівлі, приватизацію, розвиток приватного сектора та реформування підприємств, управління зовнішніми ресурсами, інтеграційні процеси, статистику;

2. Розвиток людських ресурсів, зокрема, стратегію і політику, охорону здоров’я, розвиток громадської освіти і людських ресурсів, службу зайнятості та соціального захисту, захист прав споживачів, соціальні і гуманітарні кризові центри, культуру і засоби масової інформації;

3. Навколишнє середовище, енергетику, управління природними ресурсами, зокрема, Чорнобиль та ядерну безпеку, паливо і енергетику, охорону навколишнього середовища і управління природними ресурсами;

4. Реформування секторів економіки, зокрема, сільське господарство, промисловість і будівництво, транспорт і зв’язок, туризм.

На жаль, на даний час стратегічні напрями міжнародної технічної допомоги Україні відсутні, хоча державне регулювання процесів залучення та реалізації міжнародної технічної допомоги є вкрай необхідним.

Відповідно до цієї постанови наказом від 19.09.1995 року № 6 Агентства координації міжнародної технічної допомоги було розроблено Положення про порядок подання, проведення експертизи та обліку запитів на одержання міжнародної технічної допомоги. Метою даного Положення є порядок подання запитів для одержання міжнародної технічної допомоги потенційними реципієнтами до Агентства, проведення попередньої експертизи та обліку запитів.

Таким чином на даний час немає нормативно-правового акту, який би безпосередньо в контексті регулював би відносини в сфері міжнародної технічної допомоги на рівні закону. Є лише низка нормативно-правових актів, які регулюють окремі питання, що пов’язані із здійсненням міжнародної технічної допомоги.

Указ Президента України “Про міжнародну технічну допомогу” був прийнятий з метою підвищення ефективності роботи пов’язаної із залученням і використанням міжнародної технічної допомоги. В Указі дається визначення міжнародної технічної допомоги, перелічені

форми і види здійснення міжнародної технічної допомоги, зазначаються об'єкти і суб'єкти міжнародної технічної допомоги, цілі її використання, реалізації, особливий режим оподаткування.

Відхилення в першому читанні Закону України “Про міжнародну технічну допомогу” ускладнило подальший розвиток інституту міжнародної технічної допомоги. На даний час відносини в цій сфері, як вже зазначалося, частково регулюються Законом України “Про гуманітарну допомогу”, Законом України “Про режим іноземного інвестування”, Законом України “Про благодійництво та благодійні організації” та іншими нормативно-правовими актами, які є певним чином взаємопов'язані.

Проект Закону України “Про міжнародну технічну допомогу” встановлює порядок залучення та використання міжнародної технічної допомоги, в тому числі, визначає особливості здійснення програм та проектів міжнародної технічної допомоги на території України, виходячи з цілей, принципів та положень національного законодавства України, а також міжнародних договорів України. Отже, мета проекту є залучення передової зарубіжної технології, фінансових ресурсів у іноземній валюті та валюті України, запозичення та обмін досвідом для подальшого розвитку відносин в сфері міжнародної технічної допомоги. Проект передбачає широке коло пільг, привілеїв та правових гарантій захисту міжнародної технічної допомоги.

В статті 1 проекту дається визначення термінів, що вживаються в Законі. В Указі Президента України на відміну від проекту Закону дається визначення також понять спеціального уповноваженого органу, тобто органу, який здійснює державну політику в сфері міжнародної технічної допомоги та поняття гранта - фінансові ресурси, що надає донор реципієнту.

В статті 4 проекту вказується, що відносини, які виникають у зв'язку із залученням та використанням міжнародної технічної допомоги, регулюються названим Законом, іншими законами та міжнародними договорами України. На нашу думку дана стаття звужує сферу правового регулювання відносин міжнародної технічної допомоги, оскільки, відносини, які виникають у зв'язку із залученням міжнародної технічної допомоги можуть регулюватися не лише законами, а й іншими підзаконними нормативно-правовими актами. На нашу думку дану статтю необхідно викласти в такій редакції: відносини, що виникають під час залучення, здійснення та використання міжнародної технічної допомоги в Україні регулюються цим Законом, іншими законами, підзаконними нормативно-правовими актами України та міжнародними договорами України. Якщо міжнародним договором України встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про міжнародну технічну допомогу, застосовуються положення міжнародного договору.

Коментований проект закону “Про міжнародну технічну допомогу” складається з 4 розділів:

1. Загальні положення;
2. Залучення міжнародної технічної допомоги;
3. Використання міжнародної технічної допомоги;
4. Прикінцеві положення

та 12 статей:

1. Визначення термінів, що вживаються в Законі;
2. Види міжнародної технічної допомоги;
3. Форми надання міжнародної технічної допомоги;
4. Законодавство про міжнародну технічну допомогу;
5. Порядок звернення щодо отримання міжнародної технічної допомоги;
6. Реєстрація програм та проектів міжнародної технічної допомоги;
7. Режим здійснення програм та проектів міжнародної технічної допомоги;

8. Пільги, привілеї, імунітет, що надаються під час здійснення програм та проектів міжнародної технічної допомоги;

9. Порядок надання пільг та привілеїв;

10. Режим використання міжнародної технічної допомоги;

11. Гарантії від вилучення міжнародної технічної допомоги;

12. Державний нагляд за здійсненням проектів міжнародної технічної допомоги;

Проаналізувавши положення даного проекту необхідно зазначити, що він має ряд недоліків, зокрема:

1. Не визначено зміст всіх термінів, які використовуються в проекті Закону;

2. Необхідно детально конкретизувати види міжнародної технічної допомоги;

3. Необхідно чітко з'ясувати поняття і правову природу договору про надання міжнародної технічної допомоги;

4. Доцільно передбачити відповідальність приймаючої сторони (реципієнта) за невиконання чи неналежне виконання обов'язків щодо цільового використання міжнародної технічної допомоги.

Врегулювання перелічених питань сприятиме вдосконаленню правових засад здійснення міжнародної технічної допомоги.